

УДК 347.73

Чернадчук В.Д., д.ю.н.,

Навчально-науковий інститут права,

Сумський державний університет

ДО ПИТАННЯ ПРАВОВИХ ЗАСОБІВ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

В сучасних умовах існують, а також з'являються нові чинники, що впливають на стан банківської діяльності і, відповідно - стабільність банківської системи. В цих умовах має місце істотне збільшення не прогнозованих, непередбачуваних, негативних змін у сфері банківської діяльності внаслідок різних причин: агресивне конкурентне оточення, лобіювання у центробанку та інших органах своїх інтересів окремими банками, проникнення в інформаційне середовище банку, непрофесіоналізм працівників банку, банківський шпіонаж тощо. Тим самим виникає проблема забезпечення економічної, фінансової та інформаційної безпеки банківської діяльності. Така безпека забезпечується застосуванням різних організаційних, управлінських, інформаційних заходів, при здійсненні яких особливого значення набувають правові засоби забезпечення безпеки банківської діяльності.

Законодавча регламентація правових засобів безпосередньо впливає на ступень вирішення завдань суб'єктами в процесі банківської діяльності. У випадку неналежної їх регламентації, або неповного набору цих засобів, неможливо вирішити завдання і досягти мети як банківської діяльності, так і її безпеки. Ефективно діючі норми права покликані закріпити такі правові засоби, які б дозволили нейтралізувати негативні фактори та посилити дію позитивних.

У загальному вигляді засобами забезпечення банківської діяльності слід визнати визначені нормами адміністративного, фінансового та інформаційного права правові явища, якими забезпечується досягнення мети

та отримання результату банківської діяльності. Вони нібито складають інструментальну частину цієї діяльності і застосовуються для встановлення та фіксації фактів, аналізу правової матерії та банківсько-правових явищ, прийняття та оформлення рішень, організації контролю за їх виконанням.

На нашу думку, залежно від сфери дії (рівня) правових засобів банківської діяльності можна виділити такі їх види:

- загально-регулятивні правові засоби, які є функціональним елементом механізму правового регулювання банківської діяльності. Ними є норми банківського та інших галузей права, оскільки дії та операцій, що складають зміст банківської діяльності, здійснюються внаслідок регулюючого впливу цих норм;

- правові засоби режимів банківської діяльності. Такі засоби покликані забезпечити встановлений порядок правового регулювання і спрямовані на реалізацію спеціальних завдань банківської діяльності. Вони складаються із правових засобів, які забезпечують стимулюючий, спеціальний або обмежувальний режим у такому регулюванні (банківська інформація, капітал, економічні нормативи);

- техніко-юридичні засоби регламентації, якими є норми бухгалтерського обліку. Хоча вони скоріше є технічними нормами, оскільки не регулюють поведінку суб'єктів, а встановлюють техніку операцій з грошовими коштами. Норми бухгалтерського обліку є технічними, похідними від правових, і таким чином, нібито прив'язуються до правових, будучи по відношенню до них допоміжним засобом: тобто правовими нормами регулюється поведінка суб'єктів банківської діяльності, а нормами бухгалтерського обліку ця поведінка відслідковується. Отже, норми банківського права як засоби здійснення банківської діяльності в значній мірі пов'язані і гарантовані нормами бухгалтерського обліку, оскільки правові норми та норми бухгалтерського обліку, як правило, містяться в одних і тих же нормативно-правових актах Національного банку України, і тому за своєю суттю вони є техніко-юридичними нормами. Саме тому, важливого

значення набуває проблема відповідності норм бухгалтерського обліку нормам банківського права, оскільки можливі випадки коли норми бухгалтерського обліку не відповідають вимогам, що містяться в нормативно-правових актах або навпаки нові норми банківського права не знаходять свого відтворення в нормах бухгалтерського обліку.

- операційно-технічні засоби, до яких належать форми документів, що використовуються в процесі банківської діяльності;

- операційні правореалізуючі засоби банківської діяльності, які застосовуються в оперативній правореалізуючій діяльності суб'єктів, і є юридичними способами вирішення суб'єктами цієї діяльності відповідних завдань, досягнення цілей банківської діяльності, задоволення публічних та приватних інтересів. Під операційними правореалізуючими засобами банківської діяльності розуміють юридично значущі дії, що здійснюються суб'єктами з дозволом ступенем вибору, сприяють досягненню соціальних цілей (інтересів) та не суперечать банківському законодавству. Зазначені правові засоби є інструментами реалізації приписів норм банківського права в певних правових формах.

Наведені перші види засобів, за своєю правовою природою, є правовими засобами-встановленнями, а останній – правовими засобами-діяннями.

Таким чином, правові засоби банківської діяльності – це забезпечені державою інституційні явища, які є способами забезпечення публічних та приватних інтересів, що відображають інформаційні якості і ресурси банківського права та його функціональну сторону, призводячи до правових наслідків, реальне функціонування та застосування яких забезпечує реалізацію суб'єктивних банківських прав та обов'язків з метою досягнення результату банківської діяльності.

Чернадчук, В.Д. До питання правових засобів банківської діяльності [Текст] / В.Д. Чернадчук // Безпека людини в умовах глобалізації: сучасні правові парадигми: матеріали VII Міжнародної науково-практичної конференції (24 лютого 2017 р.). – Київ: Національний авіаційний університет, 2017. - Т.1. - С. 235-237.